

Fagrådet – Rusfeltets hovedorganisasjon støttet retning og intensjonen i NOU-utvalgets forslag. Vi mener regjeringens forslag har forbedret og åpnet for gode kompromiss i denne saken. Vi har, det vi opplever som, ytterligere forbedringsforslag.

Fagrådet – Rusfeltets hovedorganisasjon er landets største interesse- og paraplyorganisasjon på rusfeltet. Onsdag 3. mars arrangerte vi en digital høringskonferanse hvor ulike perspektiver ble presentert. Noen uttrykker noen bekymringer, men det store flertallet gir uttrykk for støtte til en reform som går fra straff til hjelp.

Vi har nå en unik mulighet til å ta steget og gjennomføre en kunnskapsbasert ruspolitikk. Kunnskapsgrunnlaget for rusreformen er slik vi ser det utvetydig. All den kunnskap som er systematisert taler for et paradigmeskifte. Vi har ikke sett eller blitt presentert konkret forskning som motbeviser det kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for forslaget.

Det er på tide å forlate straffesporet og møte innbyggerne med hjelp og rådgivning. Vi må tørre å tro på hjelp i stedet for straff/tvang og ikke finne løsninger som hverken blir det ene eller andre, dette er en holdningsendring!

Dette er en omfattende reform og forslag og vi mener det er naturlig å se dette i et større perspektiv. Vi kan se det i fire trinn.

Trinn 1. Vi har en utvikling fra 2004 hvor behandling av rusavhengige ble en del av spesialisthelsetjenesten og de fikk pasientrettigheter. Ingenting av det skjedde heller uten kamp og særlig at rusavhengige skulle få pasientrettigheter var omstridt.

Trinn 2. Fra 2004 og frem til 2020 har vi hatt tre opptrappingsplaner for rusfeltet hvor særlig opptrappingsplanen for perioden 2015 – 2020 tilførte kommunene store ressurser. I den planen lå det inne en forpliktende økonomisk ramme på 2,4 milliarder kroner. Vi har i tillegg fått Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse.

Trinn 3. vedta en rusreform hvor vi går fra straff til hjelp.

Trinn 4. Gjennomføre en kvalitetsreform for forebygging og behandling (forebygging og behandlingsreform)

Trinn 1 og 2 er gjennomført. Det er fremdeles rom for, og ønske, om å gjøre tjenestene i kommunene og spesialisthelsetjenesten bedre. Det er et kontinuerlig arbeid, men det bør gjøres en grundig vurdering av tilbudet slik vi foreslår i trinn 4.

Trinn 3. Rusreformen hvor vi går fra straff til hjelp. Reformen endrer rammene for offentlig regulering og respons på bruk av illegale rusmidler i Norge.

Erfaringer fra praksis, som flere av våre medlemsorganisasjoner peker på, viser at å snu tilbudene fra sanksjoner til helsehjelp gir mer inkluderende og utviklende recovery-prosesser.

Fagrådet støtter forslaget om at narkotika fortsatt skal være forbudt og at alt salg skal være ulovlig. Vi synes regjeringen har funnet et godt kompromiss rundt terskelverdiene hvor de innfører lav og høy terskelverdi hvor det i hovedsak er straffefritak med oppmøteplikt eller påtaleunntakelse som reaksjonsform. Vi er kritiske til innføring av gebyr og mener at skjønnretten som er beskrevet i dagens forslag må tydeliggjøres dit at ungdom og folk med kjent/forklart avhengighet slipper gebyr.

Fagrådet mener straffefritak innenfor gitte terskelverdier må gjelde alle.

Fagrådet vil formulere et tydeligere oppdrag til kommunen og en tydeligere plikt til at rådgivende enhet for narkotikasaker, oppsøker dem som ikke møter. Plikten må forankres i lov eller forskrift. Det er grunn til å tro at nettopp dem som ikke møter kan ha størst behov for tjenester. En slik plikt for helsetjenesten kan styrke det faglige arbeidet. Helt konkret flyttes plikten fra enkeltperson til rådgivende enhet for dem som ikke møter etter innkallelse. Konsekvensen av å bli «tatt av politiet» blir med andre ord at en får rett til hjelp. Det vil kreve en fleksibilitet i tjenestene og naturligvis koste i form av ressursbruk. De samfunnsmessige gevinstene og mulighetene i å fange opp tidlig, vil imidlertid være betydelige.

Vi mener det må angis en konkret tidsfrist (f.eks innen 10 virkedager) for gjennomføring av en rådgivende samtale, gjerne etter modell av Rask Rushjelp (som i Sandnes kommune).

I debatten har det vært særlig fokus og bekymring for barn og unge under 18 år. Fagrådet foreslår her et kompromiss hvor vi tar særlig hensyn til faglige forhold for barn og unge under 18 år. Primært mener vi det skal være en rådgivningsenhet i kommunen, men for å imøtekomme behovet for den bekymring mange har overfor barn og unge forslår vi:

A = Skolehelsetjenesten, ungdoms- eller utekontakt eller andre utøver funksjonen informasjon, råd og veiledning på vegne av kommunens rådgivende enhet for narkotikasaker for personer under 18 år. Staten styrker skolehelsetjenesten, ungdoms- eller utekontakt eller andre med økt bemanning gjennom tilskudd til rusfaglig kompetanse og erfaringseksperter.

B= Unge under 18 år som ikke møter etter pålegg fra politiet skal oppsøkes av rådgivningsenheten på egnet måte.

C= For unge under 18 år fastsettes det minimum tre møter i rådgivningsenheten. Møtene finner sted der den unge selv ønsker. I tillegg til opplysning, råd og veiledning skal rusmiddelbruk og aktuell livssituasjon kartlegges. Rådgivningsenheten skal ved behov foreta henvisning til rett instans og nivå, og bistå den unge med kontaktetableringen med denne instansen.

Fagrådet mener det må sikres en kontinuerlig monitorering for å fange opp utilsiktede og negative konsekvenser av reformen.

Som trinn 4 mener vi Stortinget kan fatte et vedtak om at de ønsker en forebyggings- og behandlingsreform gjennom: Å vurdere og sammenfatte forsknings- og erfaringsbasert kunnskap, om forståelse av rusrelatert problematikk og effektive metoder og organisering av helsefremmende/forebyggende, tidlig intervenserende, behandlende og skadereduserende arbeid på feltet. Her mener vi at vårt tidligere forslag om nasjonale retningslinjer/standarder for oppsøkende arbeid bør utarbeides inngår. Oslo kommune har utarbeidet det de kaller Oslo standard.

Det vil også fange opp representantforslaget fra Senterpartiet.

Vi mener ut fra det som er kunnskapsgrunnlaget i dag særlig om betydningen av straff, må vi gjennomføre trinn 3 før vi går til trinn 4.